

A SCRIE DE MÂNĂ SAU ÎN FORMAT DIGITAL: DIN CULISELE ACTIVITĂȚII DE CERCETĂTOR

*Maria PILCHIN,
scriitoare*

Într-o lume a noilor tehnologii, cercetătorul își pune, la un moment dat, întrebarea: „Eu cum scriu? De mână sau în format digital? Cu stiloul sau cu tastatura?”

Tastarea textului este, cu certitudine, mult mai comodă și mai eficientă! Ea economisește timp, așa cum putem oricând schimba locul cuvintelor, al enunțurilor, fără a rescrie pagini întregi. Ea conține un beneficiu major – programele de spelling, posibilitatea de a distribui, de a imprima și a multiplica. Scrisul numeric e rapid, eficient, standardizat. Posibilitățile de tehnoredactare, dicționarele și bazele de date de tot felul la care este conectat acest tip de scriere pare să încline balanța înspre digital. Lucrurile însă niciodată nu sunt atât de simple și la suprafață. Horia Roman Patapievici își subintitula cartea *Omul recent* cu o întrebare: „Ce se pierde atunci când ceva se câștigă?”. Ne întrebăm și noi. Mai e nevoie de scrisul de mână? Un cercetător ce simte, ce zice în acest sens?

La Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” avem câteva secții ale căror activitate se referă nemijlocit la scris, redactare, elaborare de bibliografii, comunicate de presă, texte utile formării și instruirii bibliotecărești. Este vorba despre Secția Studii și cercetări, Secția Activitate editorială, Secția „Memoria Chișinăului”, Campusul Competențelor și Secția Promovare și comunicare. Cum scriem, cercetăm, formăm, informăm la BM? Mai scriem de mână sau doar în format digital?

Să nu uităm că uneori și scrisul de mână poate fi digital. Mă refer la aplicația DigiMemo, care transformă scrisul de mână în text numeric, și la Tabla electronică interactivă pe care poți scrie de mână. Să nu credem că producătorii de dispozitive și de tehnologii sunt ignoranți în acest sens. Există studii

Scrisul la tastatură presupune o activitate neuronală mai lentă. Scrisul fizic pe hârtie activează zonele din ambele emisfere cerebrale care răspund de gândirea critică, limbaj conștient și memorare. Se produce o stimulare și o provocare mentală a funcțiilor de dezvoltare mnemonică și a celor cognitive.

serioase și aplicate cu privire la scrisul de mână, care sunt utilizate în producerea unor gadgeturi precum S Pen-urile (a se vedea ultimele variante de Samsung Galaxy), stylus-urile (se mai numesc și Smartpen) pentru laptop (a se vedea Lenovo Yoga Book) sau tabletele grafice atât de utile pentru designerii web în activitatea lor profesională. Smartpen-urile arată ca un stilou ordinar cu capac. Ele sunt foarte bune la recunoașterea scrisului de mână. Nu e nevoie să fie conectate la un computer sau smartphone. Documentele pot fi salvate în cloud. Problema este că ele încă nu sunt disponibile și în limba română.

Care însă sunt beneficiile scrisului clasic de mână pe hârtie? Mai e nevoie de el? Unele state au renunțat la el în sistemul de învățământ. E chiar o chestie vetustă? Ce spun savanții despre actul fizic al scrierii?

Scrierea cu pixul facilitează reținerea informației puse pe hârtie, așa cum ajută la transmiterea unor neurosemnale de la mână la creier, ținând de memoria motorie. În 2014, a fost publicat un studiu, în *Psychological Science*, din care aflăm că notițele făcute digital nu sunt reținute la fel de bine ca cele scrise de mână. Aceasta ține de percepția informației la nivel de concepte. Scrisul de mână presupune un circuit neuronal activat. Se produce o stimulare mentală a creierului.

Or, scrisul pe calculator este mai eficient pentru a transcrie textul unei cercetări, decât a-l elabora în varianta lui inițială. În prima variantă, avem nevoie de o scriere mai lentă, care ar activa abilitățile noastre de a analiza, sintetiza, de a aduce argumente. Scrisul la tastatură presupune o activitate neuronală mai lentă. Scrisul fizic pe hârtie activează zonele din ambele emisfere cerebrale care răspund de gândirea critică, limbaj conștient și memorare. Se produce o stimulare și o provocare mintală a funcțiilor de dezvoltare mnemonică și a celor cognitive.

Marc Seifer, celebru caligraf și grafolog, invocă mai multe motive de ce nu ar trebui să aruncăm stiloul din mână. În primul rând, el scoate în evidență mișcarea care lipsește în scrisul electronic, unde doar apăsăm, fără a produce acele rotații și manevre pe care le solicită caligrafia. Scrisul manual stimulează discernământul cognitiv și creativitatea. A scrie de mână înseamnă a crea forme originale, înseamnă a recrea mereu alfabetul propriei limbi într-o manieră proprie, individualizată. Așa de parcă întreaga istorie a cunoașterii umane încapă în felul individual de a rotunji litere, de

a construi lexeme, enunțuri, fraze, texte. Iată de ce mulți scriitori preferă să scrie de mână, chiar dacă există de mult mașini de dactilografiat și computere.

Medicul Virginia Beringer sublinia faptul că „atunci când alegi metoda tradițională de scris, folosești mâna pentru a forma litere și a le conecta, activitate ce implică creierul mult mai activ în proces. Tastarea, pe de altă parte, implică doar selectarea literelor prin apăsarea unor taste identice”.

Din propria experiență: ele nu se exclud, ci se completează. Notițele mi le fac de mână, prima variantă a textului o fac de mână (pe hârtii galbene), apoi trec la scrierea digitalizată, bucurându-mă de facilitățile și dotările sale electronice. Există diferite trucuri, șmecherii cu care ne „amăgim” creierul, perfecționismul și frica de a scrie. Eu, spre exemplu, am descoperit așa o stratagemă: dacă doresc să scriu despre o carte sau un eveniment, postez pe Facebook, scriu ceva mic, fără mari pretenții, dar în acel text inserez conceptul, ideea. După aceasta pornesc de la acea postare. Uneori am realizat astfel studii în jur de 20 de pagini. Este un fel de spargere a gheții mintale. Este și o formă de sondaj ideatic, în cazul în care apar comentariile, like-urile, distribuiri. În acest sens, scrisul electronic este un instrument mai mult decât util. Și totuși, elaborarea unui studiu sau articol presupune solitudinea cercetătorului, setul de fișe cu notițe, textul scris pe hârtie, căci ele asigură acea „măcerare” cognitivă și ideatică de care are nevoie un cercetător. Este și o chestiune importantă pentru redactare, care se produce în câteva rânduri, și aici mă refer la acele procese neuronale pe care le presupune o redactare. Procese care țin de timp, de lecturi repetate, de invitarea unui ochi străin, adică a unui redactor care nu este aceeași persoană cu autorul. Toate aceste manevre cu textul presupun scrisul de mână. La începuturi, dar și atunci când lucrăm cu textul digital. Redactarea presupune neapărata lui imprimare, pentru ca redactorul să intervină cu notițele sale de mână, căci aceasta readuce în ecuație spiritul lui critic (redactorul tematic sau de specialitate), atenția (redactarea de mână a textului imprimat presupune o durată în timp,

Există diferite trucuri, șmecherii cu care ne „amăgim” creierul, perfecționismul și frica de a scrie. Eu, spre exemplu, am descoperit așa o stratagemă: dacă doresc să scriu despre o carte sau un eveniment, postez pe Facebook, scriu ceva mic, fără mari pretenții, dar în acel text inserez conceptul, ideea. După aceasta pornesc de la acea postare.

o interacțiune tactilă cu textul), identificarea greșelilor (lector și corector). În acest sens, un prieten imanent al unui redactor este imprimanta.

Un cercetător este mereu conștient de aceasta. Procesul de lucru asupra unui text nu poate și nu trebuie să ignore aceste etape. Așa cum, de cele mai multe ori, autorul unui studiu științific este și autor, și lector, și corector și redactor. A trece prin scrisul de mână, scrisul la tastatură, (tehnoredactare electronică, imprimare, lectură, corectură, redactare de mână a stilului, introducerea corecturii etc. – toate sunt strict necesare. Aceasta presupune calitatea, aceasta asigură performanța.